ECLI:LV:DAUT:2023:0630.11320009920.2.S
Krimināllieta Nr. 11320009920

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā

Daugavpilī 2023. gada 30. jūnijā

Daugavpils tiesa,
tiesnese Jūlija Baufale,
piedaloties prokurorei Sandrai Katkevičai
un aizstāvim Zigfrīdam Berezovskim,
atklātā tiesas sēdē izskatīja krimināllietu **/pers. B/,** personas kods /personas kods/, apsūdzībā Krimināllikuma 96. pantā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā.

Aprakstošā daļa

[1] /pers. B/ pārkāpa mežu apsaimniekošanas un izmantošanas noteikumus, ar to radot būtisku kaitējumu dabas videi.
Noziedzīgs nodarījums izdarīts turpmāk norādītajos apstākļos.
/pers. B/, būdams nekustamā īpašuma /Nosaukums A/, kadastra numurs /numurs A/, kas atrodas /adrese/, īpašnieks, 2020. gada janvāra un februāra mēnešos, izmeklēšanā precīzi nenoskaidrotos datumos, patvaļīgi, pārkāpjot Meža likuma 41. panta pirmās daļas un 2012. gada 18. decembra Ministru kabineta noteikumu Nr. 889 "Noteikumi par atmežošanas kompensācijas noteikšanas kritērijiem, aprēķināšanas un atlīdzināšanas kārtību" 2.1., 2.2., 10.2., 11., 12., un 17.3. punktu prasības – bez kompetentas institūcijas izdota administratīvā akta, kas atļauj veikt derīgo izrakteņu ieguvi, neiesniedzot pieprasījumu par kompensācijas aprēķinu Valsts meža dienestā un nesamaksājot Latvijas valstij ar atmežošanu izraisīto negatīvo seku novēršanu saistītos izdevumus (kompensāciju), zemes vienībā ar apzīmējumu /Numurs A/ /numurs/. kvartāla /numurs/ nogabalā 0,18 ha platībā izveidoja derīgo izrakteņu ieguves vietu un ieguva smilts un grants maisījumu.
Ar minētajām darbībām /pers. B/ derīgo izrakteņu ieguves nolūkā veica neatļautu atmežošanu – iznīcināja dabisko meža vidi, mainot zemes lietošanas veidu no *mežs* uz *pārējām zemēm*, tādā veidā nodarot kaitējumu dabas videi un Latvijas valsts mantiskajām interesēm 4517,79 *euro* apmērā.
Saskaņā ar likuma "Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību" 23. panta pirmās daļas 2. punktu /pers. B/ radītais kaitējums atzīstams par būtisku kaitējumu.
Tādējādi /pers.B/ izdarīja Krimināllikuma 96. pantā (redakcijā, kas bija spēkā no 2013. gada 1. aprīļa līdz 2021. gada 31. decembrim) paredzēto noziedzīgo nodarījumu.

Motīvu daļa

[2] Apsūdzētais/pers. B/ savu vainu viņam inkriminētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā neatzina un liecināja, ka 2020. gada janvārī vai februārī, pēc atļautās kailcirtes veikšanas, savā nekustamā īpašumā /Nosaukums A/meža /numurs/. kvartāla /numurs/nogabalā veicis grants un smilts ieguvi, ar mērķi nobērt ar granti pie īpašuma piebraucamo ceļiņu. Smilti un granti izmantoja tikai savām vajadzībām. Uzbūvēja ceļiņu apmēram 200-300 metru garumā. Pēc cirsmas pabeigšanas viņam 5 gadu laikā mežs bija jāatjauno, viņš sagatavoja visu teritoriju mežā stādīšanai. Izrāva celmus, noņēma augsnes virskārtu, nolīdzināja to un to pašu zemi uzbēra virsū 30 cm biezā kārtā. Uzskata, ka neko nav pārkāpis, jo ciršanas biļete viņam bija izsniegta likumīgi, mežs šobrīd ir atjaunots.
Pirmstiesas izmeklēšanā /pers. B/ norādīja, ka pirms rakt un ņemt mežā granti-smilti (derīgos izrakteņus), /pers. B/ atļauju nevienā iestādē nav prasījis, jo bija dzirdējis, ka meža īpašnieks savā zemē var ņemt savām vajadzībām derīgos izrakteņus - granti, smilti aptuveni 500 m^3 gadā. Derīgos izrakteņus izmantoja tikai pats savām vajadzībām, nevienam pārdevis nav. Derīgos izrakteņus ieguva bez atļaujas no attiecīgajām iestādēm, domāja, ka nekāda atļauja nav vajadzīga, jo to dara savā īpašumā, kā meža īpašnieks (lietas 45. – 46. lapa).

[3] Kaut gan apsūdzētais neatzina savu vainu, apsūdzētā /pers. B/ vaina viņam inkriminētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā ir pierādīta pilnīgi ar turpmāk uzskaitītajiem pierādījumiem, un visi pierādījumi to kopumā atspēko /pers. B/ aizstāvības versiju.
[3.1] /Nosaukums B/ 2020. gada 24. februārī vērsās Valsts policijā ar lūgumu uzsākt kriminālprocesu un veikt izmeklēšanu par konstatēto neatļautas atmežošanas faktu.
Norādītajā iesniegumā, kā arī tā 2020. gada 27. marta papildinājumā ir norādīts, ka 2020. gada 27. janvārī /Nosaukums B/ /amats/ /pers. F/ konstatēja patvaļīgas atmežošanas faktu /adrese/ā saimniecībā /Nosaukums A/ (īpašuma kadastra numurs un zemes vienības kadastra apzīmējums /numurs A/, īpašnieks /pers. B/) un 2020. gada 17. februārī noformēja protokolu Nr. /numurs/ par meža apsaimniekošanu un izmantošanu reglamentējošo normatīvo aktu pārkāpumu. Tajā norādīts, ka, iespējams, 2019. gada decembrī saimniecības /Nosaukums A/ mežā /numurs/. kvartāla/numurs/ nogabalā 0,18 ha platībā veikta neatļauta atmežošana. Notikusi zemes lietošanas veida maiņa no *mežs* uz *zeme zem ūdeņiem un pārējām zemēm*, veikta derīgo izrakteņu ieguve.
Konkrētajā gadījumā neatļautas atmežošanas rezultātā valstij nodarīts mantisks kaitējums 4517,79 *euro* apmērā, kas ir aprēķināts saskaņā ar Ministru kabineta 2012. gada 18. decembra noteikumu Nr. 889 "Noteikumi par atmežošanas kompensācijas noteikšanas kritērijiem, aprēķināšanas un atlīdzināšanas kārtību" 19. punktu.
Saskaņā ar likuma "Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību" 23. panta pirmās daļas 2. punktu patvaļīgās atmežošanas

rezultātā radīts būtisks kaitējums, jo nodarīts mantisks zaudējums, kas noziedzīga nodarījuma izdarīšanas brīdī nav bijis mazāks par desmit tai laikā Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu kopsummu.

Kā jau minēts, saimniecības /Nosaukums A/ mežā /numurs/ kvartāla /numurs/nogabalā 0,18 ha platībā notikusi zemes lietošanas veida maiņa no *mežs* uz *zeme zem ūdeņiem un pārējām zemēm*, veikta derīgo izrakteņu ieguve. Šajā platībā norakts meža zemes virsslānis, aizvākti koku celmi, veikta grants ieguve, un notikusi zemes līmeņa pazemināšana par vairākiem metriem. Mežam konkrētajā platībā nebūtu iespējas dabīgi atjaunoties.

Apsekojot platību 2020. gada 25. martā, /Nosaukums B/ konstatēja, ka šobrīd tajā ir uzbērts grants-melnzemes slānis. Nolūks, ar kādu tas darīts, /Nosaukums B/ nav zināms. Iespējams, vainīgā persona turpina veikt ar atbildīgajām institūcijām nesaskaņotas darbības, šoreiz - neatļautas derīgo izrakteņu ieguves vietas rekultivāciju.

Apkopojot iepriekš minēto, nav pamata apgalvot, ka notikusi neatgriezeniska zemes lietošanas veida maiņa, ja vien rekultivācija paredz platības sagatavošanu mežsaimniecībai un tiks veikta mērķtiecīga mākslīga meža atjaunošana, jo uzbērtajā grants-melnzemes maisījumā normatīvajos aktos noteiktajā atjaunošanas termiņā (piecu gadu laikā) platība pienācīgā kvalitātē dabiski nevar atjaunoties.

Neskatoties uz to, ka atmežošana, iespējams, nav neatgriezeniska, /Nosaukums B/ norāda, ka šāda meža apsaimniekošanas shēma (mežaudze-izcirtums-grants ieguves karjers-rekultivācija-mežaudze) bez normatīvajos aktos noteiktajām atļaujām, saskaņojumiem un projektiem nav atļauta (lietas 2., 16.-17. lapa).

[3.2] Ar 2020. gada 17. februāra protokolu Nr. /numurs/ ir pierādīts, ka /Nosaukums B/ /amats/ /pers. F/ 2020. gada 27. janvārī konstatēja, ka /adrese/, īpašuma /Nosaukums A/, kadastra numurs /numurs B/, /numurs/. kvartāla /numurs/ nogabalā ir veikta patvaļīga atmežošana 0,18 hektāru platībā. Notikusi zemes lietošanas veida maiņa no *mežs* uz *zeme zem ūdeņiem un pārējām zemēm*, veikta derīgo izrakteņu ieguve. Mežaudzes daļa ir iznīcināta. Saskaņā ar Ministru kabineta 2012. gada 18. decembra noteikumiem Nr. 889 "Noteikumi par atmežošanas kompensācijas noteikšanas kritērijiem, aprēķināšanas un atlīdzināšanas kārtību" meža videi ir nodarīti zaudējumi 4517,79 *euro* apmērā. Ir pārkāpta Meža likuma 41. panta pirmā daļa un nodarījumā saskatāmas Krimināllikuma 96. panta pazīmes (lietas 3. – 9. lapa).

[3.3] Ar nodalījuma norakstu ir pierādīts, ka nekustamā īpašuma /Nosaukums A/ ar kadastra numuru /numurs A/, kas atrodas /adrese/, īpašnieks ir /pers. B/, personas kods /personas kods/ (lietas 10. lapa).

[3.4] Tiesas sēdē cietušā – /Nosaukums B/ – pārstāve /pers. G/ liecināja, ka 2020. gada 27. janvārī /adrese/ mežzinis /pers.F/ /adrese//numurs/ kvartāla /numurs/ nogabalā konstatēja neatļautas atmežošanas faktu, mežaudzes vietā mežzinis konstatēja, ka ir ierīkots karjers, tas ir, izrakta dziļa bedre un iegūti derīgie izrakteņi. Mežzinis veica nepieciešamos mērījumus un sastādīja protokolu, pēc kā /Nosaukums B/ vērsās Valsts policijā kriminālprocesa uzsākšanai. Tika saskatīts Krimināllikuma 96. pantā paredzētais noziedzīgais nodarījums, jo kaitējums pārsniedza 10 minimālo mēnešalgu apmēru.

Cietušā pārstāve paskaidroja, ka atmežošana ir personas darbības izraisīta meža pārveidošana citos lietošanas veidos. Ja sākotnēji zemes lietošanas veids ir *mežs*, tad konkrētajā gadījumā, ierīkojot karjeru, zemes lietošanas veids kļūst par *pārējām zemēm* un tā jau ir derīgo izrakteņu ieguves vieta, nevis mežs. Meža likuma 41. pants atļauj meža īpašniekiem veikt meža atmežošanu, ja tā ir nepieciešama derīgo izrakteņu ieguvei, tikai tajā gadījumā, ja ir saņemta attiecīga atļauja – administratīvs akts, un samaksāta atmežošanas kompensācija. Likuma par Zemes dzīlēm 11. panta pirmās daļas 1. punkts, savukārt, atļauj meža īpašniekiem savā īpašumā veikt derīgo izrakteņu ieguvi līdz 0,5 ha platībā un līdz 2 metru dziļumam, nesaņemot speciālu derīgo izrakteņu ieguves atļauju, bet šī likuma 14. panta 12. punkts nosaka, ka zemes dzīļu izmantotāja pienākums ir kompensēt valstij ar atmežošanu saistīto negatīvo seku izraisīšanu saistītos izdevumus. Un kompensācijas aprēķināšanu nosaka Ministru kabineta noteikumi Nr. 889, saskaņā ar tiem meža īpašniekam jāvēršas ar pieteikumu Meža dienestā, jāaizpilda noteikta informācija, lai Meža dienests aprēķinātu ar atmežošanu saistīto kompensācijas apmēru, īpašnieks to samaksātu un tad drīkstētu iegūt derīgos izrakteņus. Konkrētajā gadījumā /pers. B/ pārkāpa minēto likumā noteikto kārtību un atmežošanu veica bez atļaujas un kompensācijas samaksas. Tāpēc saskaņā ar Ministru kabineta noteikumu Nr. 889 19. punktu Valsts meža dienests aprēķināja kompensāciju trīskāršā apmērā, kā radīto zaudējumu dabas videi.

Ministru kabineta noteikumu Nr. 889 10.2. punkts nosaka, ka kompensācijas aprēķina pieprasījumu īpašnieks iesniedz Meža dienestam, 11. punkts nosaka pieprasījumā norādāmo informāciju, 12. punkts - papildus pievienojamie dokumenti pieprasījumam, šie ir visi punkti, ko /pers. B/ vajadzēja veikt, lai viņa darbības būtu tiesiskas. Minētie Ministru kabineta noteikumi nosaka, ka kompensācija tiek aprēķināta un samaksāta par oglekļa dioksīda piesaistes potenciāla samazināšanos un par bioloģiskās daudzveidības samazināšanos. Tas ir kompensācijas pamats. Zaudējums dabas videi, atmežojot mežu, tiek nodarīts divos veidos – tiek samazināts oglekļa dioksīda piesaistes potenciāls, iznīcinātais mežs nepiesaista oglekli, neražo un neatbrīvo skābekli un tiek samazināta bioloģiskā daudzveidība, atmežojamā platībā tiek iznīcināts viss, kas tur auga un dzīvoja, augi, dzīvnieki, kukaiņi, sēnes, sūnas un tā tālāk. Kaitējuma kompensācija tiek aprēķināta par šo minēto nodarīto kaitējumu dabas videi un izteikta naudas izteiksmē, ko skaidri pasaka šie Ministru kabineta noteikumi Nr. 889.

Cietušā pārstāve uzsver, ka atmežošana notikusi uz konkrētu brīdi, kad tā tika konstatēta, apsūdzētais veica koku cirti, tad atsevišķi pēc koku cirtes viņam radās cits mērķis - iegūt smilti un granti, kas bija mežā, izmantojot to ceļa ierīkošanai savā īpašumā. Realizējot šo mērķi, /pers. B/ 0,18 ha platībā izraka dziļu bedri, apmēram divu metru dziļumā, un tā rezultātā tur vairs nebija dabīgās meža vides - ne koku, ne celmu, ne zāles, tur bija neauglīgs slānis. Meža zemi atmežojot, to izslēdz no meža zemes reģistra. Bet, ja pats saimnieks jau zina, ka pēc atmežošanas viņš tur atkal audzēs mežu, tad meža zemi neizslēdz no meža valsts reģistra, bet pēc savu darbību – karjera izstrādes, īpašnieks atkal rekultivē šo zemi un atkal atgriež mežā. Taču šis starpposms – atmežošana derīgo izrakteņu ieguves nolūkā ir jāveic ar atļauju un kompensācijas samaksu.

/pers. B/ šobrīd ir atjaunojis mežu, taču atmežošanas fakts ir noticis prettiesiski un radījis jau minētos zaudējumus.

[3.5] Liecinieks/pers. F/, /Nosaukums B/ /amats/, liecināja, ka 2020. gada 27. janvārī brauca apsekot saimniecību /Nosaukums A/, kadastra numurs /numurs A/, jo īpašnieks /pers. B/ bija iesniedzis pārskatu par ciršanas apliecinājuma pabeigšanu. Apsekošanas laikā konstatēja, ka tajā vietā notiek grants ieguve, tur nebija vairs ne celmu, ne koku. 0,18 ha platībā nebija augsnes virskārtas, kas nav vairs meža zeme. Dabā konstatētas atmežošanas pazīmes – augsnes virskārta ar celmiem ir norakta, ir radīti cilmiežu atsegumi, un bija ierakts apmēram 1-2 metru dziļumā. Turpat stāvēja arī tehnika un bija redzams, ka ir izstrādāts liels karjers. Iepriekšējā vietā bija kalniņš, kur auga mežs. Fakta konstatēšanas brīdī meža augšanai raksturīgā vide bija iznīcināta. Koku celmi, saknes un visa mežaudze bija iznīcināta. Tajā vietā mežs pats dabiski nevar atjaunoties, jo grantī koki neaugs. /pers. F/ konstatēja, ka apsekojamā teritorijā meža vairs nebija un tika veikta grants ieguve. Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr. 889 "Noteikumi par atmežošanas kompensācijas noteikšanas kritērijiem, aprēķināšanas un atlīdzināšanas kārtību", ja veikta atmežošana un nav samaksāta kompensācija, tad /Nosaukums B/piedzen par labu valstij kompensāciju trīskāršā apmērā. Tika sastādīts protokols par meža apsaimniekošanu un izmantošanu reglamentējošo normatīvo aktu pārkāpumu.

[3.6] Liecinieks/pers. K/, /Nosaukums B/ /amats/, tiesas sēdē norādīja, ka izskatāmo pārkāpuma faktu novērtēja pēc mežniecības amatpersonu iesniegtajiem dokumentiem un bija skaidri saprotams, ka ir notikusi pretlikumīga atmežošana, jo īpašnieks /pers. B/ nebija saņēmis mežniecības atļauju un nebija kompensējis likumā noteikto kompensāciju. Lai varētu veikt atmežošanu, /pers. B/ bija jāizdara šādas likumīgās darbības: viņam bija jāgriežas pašvaldībā, tas ir, kompetentā institūcijā – pašvaldības būvvaldē, tad attiecīgi būvvalde vēršas/Nosaukums B/, lai tā saskaitītu ar atmežošanu saistītās kompensācijas apmēru. Būvvalde skatās, vai šajā vietā pieteiktās darbības vispār ir pieļaujamas, teritoriālā plānojuma atbilstību utt.; sertificēts mērnieks

veic uzmērīšanu. Kad visi šie dokumenti ir iesniegti /Nosaukums B/un ir samaksāta kompensācija, tiek apskatīta platība dabā un tur tiek izrakstīts apliecinājums atmežošanas cirtei. /pers. B/ gadījumā bija izcirtums, un tāpēc viņam nevajadzēja saņemt apliecinājumu, bet bija vienkārši jāsamaksā mežniecības aprēķinātā kompensācija. Darbību viņš drīkstēja uzsākt tikai pēc kompensācijas samaksas. Vēlāk jāiesniedz atskaite, ka ir pabeigta atmežošana, jo ir nepieciešams atzīmēt reģistrā, ka tā vairs nav meža zeme, ka tā ir cita lietojuma zeme.

[3.7] No Valsts meža dienesta /Nosaukums B/ 2020. gada 2. oktobrī sniegtās informācijas izriet, ka tika veikta atkārtota saimniecības /Nosaukums A/, zemes vienības kadastra apzīmējums /numurs A/, /numurs/ kvartāla/numurs/nogabala apsekošana. 2020. gada 25. septembrī mežzinis /pers. F/ konstatēja, ka dabā 0,18 ha lielās bedres - karjera dziļums ir no 0,5 m līdz vietām 2 - 2,5,varbūt pat 3 m. Dziļums noteikts vizuāli, jo /Nosaukums B/rīcībā nav atbilstošu mērinstrumentu. Apsekošanā konstatēts, ka platībā uzstumta atpakaļ melnzeme, tādējādi sākotnējais bedres dziļums bija vēl lielāks. Savā paskaidrojumā īpašnieks /pers. B/ norāda, ka vidējais dziļums ir apmēram 2 m (tātad - vietām dziļāk, vietām seklāk).

Apsekošanas laikā īpašnieks /pers. B/ uzrādīja ceļu, kur izmantojis izraktos materiālus (no viņa vārdiem - smilti-granti). Ceļš atrodas gar saimniecības /Nosaukums A//numurs/ kvartāla /numurs/nogabalu, apmēram 150 m garumā. Uz šā ceļa vietām ir uzbērts pat līdz 1 metram biezs slānis.

Daļā noraktās platības īpašnieks ir veicis stādīšanu (sertificēta egle, apstrādāta ar Cervakol). Tā kā visa /numurs/ nogabala, kur 5 gadu laikā (līdz 2024. gadam) jāveic meža atjaunošana, platība ir 1,04 ha, bet apstādīta ir tikai daļa no 0,18 ha, mežaudze nav uzskatāma par atjaunotu. Turklāt saskaņā ar Ministru kabineta 2012. gada 2. maija noteikumiem Nr. 308 "Meža atjaunošanas, meža ieaudzēšanas un plantāciju meža noteikumi", lai mežaudzi atzītu par atjaunotu, kociņiem jābūt ne tikai iestādītiem, bet arī ieaugušiem. Uzreiz pēc kociņu iestādīšanas šo apstākli nevar konstatēt.

2020. gada 25. septembrī mežzinis /pers. F/ apsekošanas laikā veica saimniecības /Nosaukums A/ /numurs/ kvartāla /numurs/ nogabala izraktās daļas un gar 1. nogabalu uzbērtā ceļa fotografēšanu (lietas 63. – 67. lapa).

[3.8] No 2020. gada 27. oktobra protokola par nepieciešamo paraugu ņemšanu salīdzinošajai izpētei izriet, ka /pers. B/ nekustamā īpašumā /Nosaukums A/, kadastra numurs /numurs A/, kas atrodas /adrese/, Valsts policijas darbinieki izņēma trīs augsnes paraugus no /numurs/ kvartāla /numurs/ nogabalā izraktās daļas un trīs augsnes paraugus no /numurs/ nogabalā uzbērtā ceļa daļas. Paraugu ņemšanas vietas tika nofotografētas (lietas 71. – 73. lapa).

Saskaņā ar 2020. gada 30. novembra eksperta atzinumu Nr. /numurs/visi paraugi, kas izņemti /pers. B/ nekustamajā īpašumā /Nosaukums A/, kadastra numurs /numurs A/, kas atrodas/adrese/ ir smilts un grants maisījums. Izņemtie paraugi ir savstarpēji līdzīgi pēc mehāniskā sastāva (daļiņu izmēriem) (lietas 81. – 84. lapa).

[3.9]/Nosaukums C/ 2020. gada 8. aprīļa vēstulē ir norādīts, ka saimniecības/Nosaukums A/īpašnieks /pers. B/ nav griezies pašvaldībā ar lūgumu atļaut īpašumā ar zemes vienības kadastra numuru /numurs A/veikt darbības, kas varētu būt saistītas ar zemes lietojuma veida maiņu un derīgo izrakteņu iegūšanu un līdz ar to nav saņēmis atļauju derīgo izrakteņu ieguvei (lietas 21. lapa).

[3.10] /Nosaukums C/ 2014. gada 18. decembra izziņa Nr. /numurs/ apliecina, ka, pamatojoties uz /adrese/ teritorijas plānojumu, kas ir spēkā no 2012. gada 14. augusta, nekustamajam īpašumam ar kadastra apzīmējumu Nr. /numurs A/esošais zemes lietošanas mērķis ir mežsaimniecībā izmantojamā zeme. Izziņā ir norādīta informācija par atļautajām darbībām nekustamajā īpašumā, tajā skaitā minēts, ka meža zemes kategorijas maiņu (atmežošanu) veic normatīvo aktu noteiktajā kārtībā, kā arī norādīts, ka perspektīvā plānotās darbības nekustamajā īpašumā ar kadastra apzīmējumu Nr. /numurs A/– meža zemes transformācija un derīgo izrakteņu ieguve – nav pretrunā ar /adrese/ teritorijas plānojumu 2012. – 2024. gadam (lietas 102. – 103. lapa).

Lieciniece/pers. L/ tiesas sēdē norādīja, ka 2014. gadā strādāja /Nosaukums C/ Attīstības plānošanas daļā par /amats/. Pienākumos ietilpa izdot izziņas par atbilstību teritorijas plānojumam, kas ir izstrādāts pašvaldībā un ir saistošs novada administratīvās teritorijas ietvaros. Sakarā ar /pers. B/ 2014. gada 15. decembra iesniegumu par atļauju transformēt viņam piederošajā zemes īpašumā ar kadastra numuru /numurs A/, kopējā platība 11,2 ha, meža zemi 1,6 ha platībā par zemi derīgo izrakteņu – grants - ieguvei personīgajai izmantošanai, 2014. gada 18. decembrī /pers. B/ tika izsniegta izziņa par zemes lietošanas mērķa atbilstību /adrese/ teritorijas plānojumam. Šajā izziņā ir detalizēti izklāstīta informācija par minētā nekustamā īpašumā esošo lietošanas mērķi. Nobeigumā ir informācija, ka perspektīva plānotās darbības minētajā zemes gabalā nav pretrunā ar /adrese/ teritorijas plānojumu 2012. - 2024. gadam. Izziņā tika atrunāts, ka zemes lietošanas veida maiņu, tas ir, atmežošanu veic normatīvos aktos noteiktā kārtībā. Tātad /pers.B/, sniedzot iesniegumu, jau zināja konkrētu mērķi savai darbībai. Ja runa ir par meža teritoriju, tad nākamā darbība bija veicama /Nosaukums B/. Lieciniece uzsver, ka /Nosaukums C/ izziņai, kas tika nosūtīta /pers. B/ 2014. gada 18. decembrī, ir informatīvs raksturs. Tā nav atļauja, tā informē, ka viņa nodoms nav pretrunā ar teritorijas plānojumu. Ja /pers. B/ turpmāk nolemj veikt atmežošanu, viņam būs jāgriežas būvvaldē un mežniecībā atļaujas saņemšanai. Informāciju par jaunu zemes lietošanas mērķi ir jāsniedz Valsts zemes dienestā.

Liecinieks/pers. N/, uz izskatāmā notikuma brīdi /Nosaukums C/ /amats/, tiesas sēdē norādīja, ka 2014. gada 18. decembrī /pers. B/ izsniegtajai izziņai ir informatīvs raksturs. Tā ir nevis atļauja, bet materiāls, pēc kura viņam vajadzēja vērsties tālāk, pildot normatīvo aktu prasības atļaujas saņemšanai izmantot derīgos izrakteņus. Izziņā ir norādīta informācija par darbībām, kādas /pers. B/ bija jāizpilda, risinot likumīgi jautājumu par zemes dziļu izmantošanu.

Tātad /pers.B/nodoms veikt derīgo izrakteņu ieguvi bija radies jau 2014. gada decembrī, kad /pers. B/ ir saņēmis /Nosaukums C/ izziņu ar informāciju par atļautajām darbībām un nosacījumiem, kuri ir jāizpilda, tajā skaitā ir norādīts, ka meža zemes kategorijas maiņu (atmežošanu) veic normatīvo aktu noteiktajā kārtībā. Tomēr /pers.B/ šo kārtību nav ievērojis.

Ar iepriekš norādīto apstiprināts, ka /pers. B/ apsūdzībā norādītās darbības veica apzināti, ar tiešu nodomu, un viņam bija zināma likumā noteiktā atmežošanas kārtība.

[3.11] No cietušā pārstāves /pers. G/ liecībām izriet, ka atmežošanas rezultātā kaitējums dabas videi tiek nodarīts divos veidos – tiek samazināts oglekļa dioksīda piesaistes potenciāls, iznīcinātais mežs nepiesaista oglekli, neražo un neatbrīvo skābekli un tiek samazināta bioloģiskā daudzveidība, atmežojamā platībā tiek iznīcināts viss, kas tur auga un dzīvoja, - augi, dzīvnieki, kukaiņi, sēnes, sūnas utt.

Turklāt kompensācija par dabas videi nodarīto kaitējumu izteikta naudas izteiksmē saskaņā ar Ministru kabineta noteikumu Nr. 889 "Noteikumi par atmežošanas kompensācijas noteikšanas kritērijiem, aprēķināšanas un atlīdzināšanas kārtību" 19. punktu, kas izskatāmajā gadījumā ir 4517,79 *euro*.

Saskaņā ar likuma "Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību" 23. panta pirmās daļas 2. punktu atbildība par Krimināllikumā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, ar kuru radīts būtisks kaitējums, iestājas, ja nodarīts mantisks zaudējums, kas noziedzīga nodarījuma izdarīšanas brīdī nav bijis mazāks par desmit tai laikā Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu kopsummu. Saskaņā ar Ministru kabineta 2015. gada 24. novembra noteikumu Nr. 656 "Noteikumi par minimālās mēneša darba algas apmēru normālā darba laika ietvaros un minimālās stundas tarifa likmes aprēķināšanu" 2. punktu (redakcijā līdz 2020. gada 31. decembrim) 2020. gadā minimālā mēneša darba alga normālā darba laika ietvaros bija 430 *euro*. Tātad, lai konstatētu, ka radīts būtisks kaitējums, saskaņā ar likuma "Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību 23. panta pirmās daļas 2. punktu, jākonstatē, ka nodarīts mantisks zaudējums nodarījuma brīdī ne mazāks par 4300 *euro*.

Izskatāmajā kriminālprocesā aprēķināto mantisko zaudējumu apmērs 4517,79 *euro* pārsniedz desmit noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas laikā noteikto minimālo mēnešalgu kopsummu. Līdz ar to ar noziedzīgo nodarījumu radīts kaitējums, kas ir atzīstams par būtisku kaitējumu.

[3.12] Tādējādi ar iepriekš minētajiem pierādījumiem to kopumā un savstarpējā sakarībā ir pierādīts, ka /pers. B/ 2020. gada janvārī un februārī

savā īpašumā/Nosaukums A/ ar kadastra numuru /numurs A/meža pirmā kvartāla trešajā nogabalā 0,18 ha platībā ir veicis atmežošanu šā sprieduma aprakstošajā daļā norādītajos apstākļos, kas radīja būtisku kaitējumu.

Iepriekš minētie pierādījumi ir savstarpēji saistīti, nav pretrunīgi, apstiprina krimināprocesā pierādāmo apstākļu esamību un ir iegūti un procesuāli nostiprināti likumā noteiktajā kārtībā. Tātad, iegūtie pierādījumi ir attiecināmi uz izskatāmo kriminālprocesu, ir pieļaujami, ticami un pietiekami, lai izslēgtu jebkuras šaubas par apsūdzētā vainu viņam inkriminētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā.

[4] Tiesas sēdē /pers. B/ aizstāvis pauda viedokli, ka izskatāmajā gadījumā nav notikusi atmežošana Meža likuma 1. panta 3. punkta izpratnē, jo mežs tika atjaunots, dabiskā vide funkcionē, un nav notikusi meža pārveidošana citā zemes lietošanas veidā. Atbilstoši likuma "Par zemes dzīlēm" 11. panta pirmās daļas 1. punktam /pers. B/ kā zemes īpašniekam izskatāmajā gadījumā nebija nepieciešama speciālā derīgo izrakteņu ieguves atļauja, kā arī uz /pers. B/ nav attiecināms Ministru kabineta 2012. gada 18. decembra noteikumu Nr. 889 "Noteikumi par atmežošanas kompensācijas noteikšanas kritērijiem, aprēķināšanas un atlīdzināšanas kārtību" 19. punkts.

Tiesa atzīst aizstāvības pozīciju par kļūdainu, kas neatbilst konstatētajiem faktiskajiem apstākļiem, turpmāk norādīto apsvērumu dēļ.

Meža likuma 1. panta 34. punktā noteikts, ka mežs ir ekosistēma visās tās attīstības stadijās, kur galvenais organiskās masas ražotājs ir koki, kuru augstums konkrētajā vietā var sasniegt vismaz piecus metrus un kuru pašreizējā vai potenciālā vainaga projekcija ir vismaz 20 procentu no mežaudzes aizņemtās platības.

Atbilstoši Meža likuma 1. panta 3. punktam atmežošana ir personas darbības izraisīta meža pārveidošana citā zemes lietošanas veidā.

Derīgo izrakteņu ieguves rezultātā /pers. B/ pārveidoja meža zemi citā zemes lietošanas veidā. Fakts, ka pēc derīgo izrakteņu ieguves /pers. B/ ir veicis kociņu stādīšanu, ko apliecina viņa iesniegtās fotogrāfijas (lietas 141. lapa), un mežaudze šobrīd ir atzīta par atjaunotu, neatbrīvo apsūdzēto no atbildības par viņa veiktajām darbībām – neatļautu atmežošanu sakarā ar derīgo izrakteņu ieguvi. Tiesas sēdē Valsts meža dienesta /Nosaukums B/ pārstāve uzsvēra, ka apsūdzētā darbības nav uzskatāmas par augsnes ielabošanu vai apstrādi, tās neatbilst nevienai mežsaimniecībā izmantojamai meža augsnes apstrādes metodei.

Saskaņā ar zemes lietošanas veidu klasifikatoru, kas ir noteikts ar Ministru kabineta 2007. gada 21. augusta noteikumiem Nr. 562 "Noteikumi par zemes lietošanas veidu klasifikācijas kārtību un to noteikšanas kritērijiem", zemes, kuru izmanto derīgo izrakteņu ieguvei, lietošanas veids ir *pārējās zemes*. Zemes lietošanas veidi *pārējās zemes* un *mežs* ir divi dažādi zemes lietošanas veidi.

Meža likuma 41. panta pirmajā daļā ir noteikti gadījumi, kad meža platību atmežo, tajā skaitā, ja tas nepieciešams derīgo izrakteņu ieguvei, un persona ir kompensējusi valstij ar atmežošanas izraisīto negatīvo seku novēršanu saistītos izdevumus.

Likuma "Par zemes dzīlēm" 11. panta pirmās daļas 1. punkts atļauj zemes īpašniekam izmantot zemes dzīles sava zemes īpašuma robežās bez zemes dzīļu izmantošanas licences vai bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļaujas, iegūstot šā likuma pielikumā noteiktos bieži sastopamos derīgos izrakteņus kopējā platībā līdz 0,5 hektāriem un līdz divu metru dziļumam, ja iegūtos derīgos izrakteņus izmanto sava zemes īpašuma robežās. Tomēr šīs tiesības nav absolūtas, tos ierobežo citi normatīvie akti, kas satur speciālās normas. Proti, Meža likuma 41. pants un Ministru kabineta 2012. gada 18. decembra noteikumi Nr. 889 "Noteikumi par atmežošanas kompensācijas noteikšanas kritērijiem, aprēķināšanas un atlīdzināšanas kārtību" (turpmāk – Noteikumi Nr. 889).

Saskaņā ar Noteikumu Nr. 889 17.3. punktu pirms mežā plānotās derīgo izrakteņu ieguves ir jāsamaksā kompensācija valstij. Pieprasījumu kompensācijas aprēķinam atbilstoši Noteikumu Nr. 889 10.2. punktam iesniedz meža īpašnieks, tiesiskais valdītājs vai to pilnvarota persona. Noteikumu Nr. 889 19. punktā noteikts, ka gadījumā, ja atmežošana veikta, bet nav samaksāta kompensācija, /Nosaukums B/ no meža īpašnieka vai tiesiskā valdītāja par labu valstij piedzen kompensāciju trīskāršā apmērā.

Arī likuma "Par zemes dzīlēm" 14. panta 12. punkts nosaka zemes dzīļu izmantotāja pienākumu kompensēt valstij ar atmežošanas izraisīto negatīvo seku novēršanu saistītos izdevumus (ja derīgo izrakteņu ieguve paredzēta mežā) atbilstoši normatīvajiem aktiem meža un ar t? saistīto darbību jomā.

Tādējādi /pers.B/ darbībās ir Krimināllikuma 96. pantā (panta redakcijā, kas bija spēkā no 2013. gada 1. aprīļa līdz 2021. gada 31. decembrim) paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāvs, un viņš par to ir sodāms.

[5] Nosakot apsūdzētajam soda veidu, tiesa ņem vērā izdarītā noziedzīgā nodarījuma raksturu un radīto kaitējumu, apsūdzētā personību. Proti, saskaņā ar Krimināllikuma 7. panta trešo daļu /pers. B/ inkriminētais noziedzīgais nodarījums klasificēts kā mazāk smags noziegums, tā rezultātā tika nodarīts būtisks kaitējums dabas videi un valsts mantiskajām interesēm. Vienlaicīgi tiesa ņem vērā, ka apsūdzētais veica darbības meža vides atjaunošanai. Par apsūdzētā personību ir noskaidrots, ka /pers. B/ iepriekš bija vienu reizi krimināli sodīts, bet sodāmība ir dzēsta (lietas 49. lapa), līdz ar to saskaņā ar Krimināllikuma 63. panta trešo, ceturto un piekto daļu ir atzīstams par nesodītu. /pers. B/ ir pensionārs, precējies, apgādājamo personu nav, viņam pieder nekustamais īpašums.

Nosakot apsūdzētajam soda mēru, tiesa ņem vērā, ka saskaņā ar Krimināllikuma 47. pantu un 48. pantu apsūdzētā nodarījumā atbildību mīkstinošie un pastiprinošies apstākļi netika konstatēti.

Ņemot vērā norādītos apstākļus, lai sasniegtu Krimināllikuma 35. pantā noteikto soda mērķi, apsūdzētajam ir nosakāms vismīkstākais soda veids tā minimālajā apmērā, proti, naudas sods trīs Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu apmērā.

[6] /Nosaukums B/ pieteica mantiskā zaudējuma kompensāciju valsts ienākumos 4517,79 *euro* apmērā.

Meža likuma 41. panta pirmā daļa nosaka, ka platību atmežo, ja tas nepieciešams būvniecībai, derīgo izrakteņu ieguvei, lauksaimniecībā izmantojamās zemes ierīkošanai, īpaši aizsargājamo biotopu atjaunošanai, valsts sauszemes teritorijas aizsardzības un neaizskaramības nodrošināšanai vai valsts apdraudējuma situācijas novēršanai militārajos objektos un to aizsargjoslās un ja personai ir izdots kompetentas institūcijas administratīvais akts, kas tai piešķir tiesības veikt minētās darbības, un persona ir kompensējusi valstij ar atmežošanas izraisīto negatīvo seku novēršanu saistītos izdevumus.

Izskatāmajā krimināprocesā tika konstatēts, ka /pers. B/ ir veicis platības atmežošanu, nekompensējot valstij ar atmežošanas izraisīto negatīvo seku novēršanu saistītos izdevumus.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2012. gada 18. decembra noteikumu Nr. 889 "Noteikumi par atmežošanas kompensācijas noteikšanas kritērijiem, aprēķināšanas un atlīdzināšanas kārtību" 19. punktu, ja atmežošana veikta, bet nav samaksāta kompensācija, Valsts meža dienests no meža īpašnieka vai tiesiskā valdītāja par labu valstij piedzen kompensāciju trīskāršā apmērā.

No 2020. gada 17. februāra protokola Nr. 784200420 "Par meža apsaimniekošanu un izmantošanu reglamentējošo normatīvo aktu pārkāpumu" 5. pielikuma "Patvaļīgas atmežošanas zaudējumu aprēķins" izriet, ka zaudējumu summa tās trīskāršā apmērā ir 4517,79 *euro* (lietas 8. lapa).

Tādējādi no /pers. B/ valsts labā ir piedzenama mantiskā zaudējuma kompensāciju 4517,79 *euro*.

Pamatojoties uz Krimināprocesa likuma 528. panta pirmās daļas 9. punktu, tiesa nosaka termiņu sprieduma labprātīgai izpildei daļā par mantiskā zaudējuma kompensācijas atlīdzināšanu – 30 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas, kā arī nosaka /pers. B/ pienākumu iesniegt tiesā dokumentus par mantiskā zaudējuma kompensācijas atlīdzināšanu.

[7] Lietiskie pierādījumi - seši augsnes paraugi – saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 240. panta pirmās daļas 1. punktu pēc sprieduma spēkā stāšanās ir iznīcināmi.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 511., 512., 520., 527. - 530. pantu, tiesa

nosprieda

/pers. B/ atzīt par vainīgu Krimināllikuma 96. pantā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā un sodīt viņu ar naudas sodu trīs Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu apmērā, kas atbilst 1860 (viens tūkstotis astoņi simti sešdesmit) *euro.*

Piedzīt no /pers. B/ valsts labā mantiskā zaudējuma kompensāciju 4517,79 *euro* (četri tūkstoši piecsimt septiņpadsmit *euro,* 79 centi).

Noteikt termiņu sprieduma labprātīgai izpildei daļā par mantiskā zaudējuma kompensācijas atlīdzināšanu – 30 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas. Noteikt /pers.B/ pienākumu iesniegt tiesā dokumentus par mantiskā zaudējuma kompensācijas atlīdzināšanu.

Lietiskos pierādījumus – sešus augsnes paraugus – iznīcināt.

Spriedumu var pārsūdzēt 10 dienu laikā no pilna sprieduma pieejamības dienas – 2023. gada 6. septembra – Latgales apgabaltiesā, iesniedzot apelācijas sūdzību vai protestu Latgales rajona tiesā.

Tiesnese Jūlija Baufale